

TIO/TTI

Kotitehtävä 21.11.2022
VN/17688/202Liitetieto
Julkisuus
Salassapitoperuste**DGA:n 3 ja 4 luvun mukaisten toimijoiden kartoittaminen julkisella sektorilla**

1. Onko ministeriönne hallinnonalalla sellaisia julkisen sektorin elimiä¹ tai julkisia yrityksiä², jotka toimivat datan välityspalveluina tai dataosuuskuntina?

 Ei Kyllä. Kerro alle tarkemmin, ml. viite relevantteihin säädöksiin/asiakirjoihin:

- ks. onko kyse sellaisista datan välityspalveluista, jotka kuuluvat asetuksen soveltamisalaan (10 artikla). Jos kyllä:
- tarkista, että datan välityspalvelu täyttää säädetyt edellytykset (12 artikla)
- tee vaadittu ilmoitus (11 artikla)
- jos näistä datan välityspalveluista on säädetty hallinnonalalle, niin sääntely on tarkistettava vastaamaan muuttunutta oikeustilaa.

2. Onko ministeriönne hallinnonalla sellaisia julkisen sektorin elimiä tai julkisia yrityksiä, jotka toimivat data-altruismipohjaisena organisaationa?

 Ei Kyllä. Kerro alle tarkemmin, ml. viite relevantteihin säädöksiin/asiakirjoihin:

- päättä, haluaako data-altruismipohjainen organisaatio tulla virallisesti tunnustetuksi. Jos kyllä:
- hae vaadittua rekisteröintiä (19 artikla)
- tarkista, että vaaditut edellytykset täyttyvät (19–21 artikla)
- jos näistä datan välityspalveluista on säädetty hallinnonalalle, niin sääntely on tarkistettava vastaamaan muuttunutta oikeustilaa.

3. Onko hallinnonalallanne käytössä kansallisia toimintapolitiikkoja data-altruismista?

 Ei

¹ Julkisen sektorin elimellä tarkoitetaan valtion viranomaisia, alue- tai paikallisviranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia tai yhden tai useamman tällaisen viranomaisen tai julkisoikeudellisen laitoksen muodostamia yhteenliittymiä.

² Julkisella yrityksellä tarkoitetaan kaikkia yrityksiä, joiden suhteen julkisen sektorin elimet käyttävät suoraan tai välillisesti määräysvaltaa omistuksen, rahoitukseen osallistumisen tai yritykseen sovellettavien sääntöjen perusteella; tämän määritelmän soveltamiseksi julkisen sektorin elimillä oletetaan olevan määräysvaltaa missä tahansa seuraavista tapauksista, joissa nämä elimet joko suoraan tai välillisesti: a) omistavat enemmistön kyseisen yrityksen merkitystä pääomasta; b) hallitsevat enemmistöä yrityksen osakkeisiin perustuvista äänioikeuksista; c) voivat nimittää yli puolet yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä.

Kyllä. Kerro alle tarkemmin, ml. viite relevantteihin
säädöksiin/asiakirjoihin:

→ politiikoista on ilmoitettava komissiolle (16 artikla).

Datan välityspalvelut

(johdanto-osan perustelukappaleet 27–32, 2 artikla ja 10 artikla)

Datan välityspalvelut ovat palveluita,

- jonka tarkoituksena on luoda kaupallisia suhteita datan jakamista varten
 - yhtäältä määrältään ennalta määrittämättömien rekisteröityjen ja datan haltijoiden³ ja
 - toisaalta datan käyttäjien⁴ välillä
- teknisin, oikeudellisin tai muin keinoin
 - mukaan lukien rekisteröityjen oikeuksien käyttäminen henkilötietojen osalta.

Keskeistä on siis tarkoitus perustaa kaupallinen suhde ennalta määrittämättömien toimijoiden välille, ts. tarjota avoimesti saatavilla olevaan palvelua, joka yhdistää kaupallisessa tarkoituksessa toimivia toimijoita toisiinsa. Nämä palvelut jakaantuvat kahden tyyppisiin palveluihin: 1) välityspalvelut datan haltijoiden ja mahdollisten datan käyttäjien välillä sekä 2) välityspalvelut rekisteröityjen ja mahdollisten datan käyttäjien välillä.

Ensimmäisen kategorian muodostavat varsinaiset datan välityspalvelut. Niihin kuuluvat:

- palvelut kahden- tai monenväliseen datan jakamiseen (esimerkkinä datamarkkinapaikat, joilla yritykset voisivat asettaa dataa muiden saataville)
- sellaisten alustojen tai tietokantojen perustaminen, jotka mahdollistavat datan jakamisen tai yhteisen käytön (esimerkkinä sellaisten datanjakamiskosysteemien ylläpitäjät, jotka ovat avoimia kaikille asianomaisille osapuolille, esimerkiksi yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien yhteydessä)
- erityisen infrastruktuurin perustaminen rekisteröityjen ja datan haltijoiden yhteyksiä datan käyttäjiin varten (esimerkkinä useiden oikeushenkilöiden tai luonnollisten henkilöiden yhdessä perustamat datavarannot, joiden tarkoituksena on sallia luvalla tällaisen datavarannon käyttö kaikille asianomaisille osapuolille siten, että kaikki siihen osallistujat saisivat korvauksen osallistumisestaan)

Tämän lisäksi datan välityspalveluita on ns. omadata-operaattorit. Ne tarjoavat palvelujaan rekisteröidyille. Tällaiset datan välityspalvelujen tarjoajat pyrkivät lisäämään erityisesti yksittäisten henkilöiden mahdollisuuksia hallita ja valvoa heihin liittyvää dataa. Tällaiset

³ Datan haltijalla tarkoitetaan oikeushenkilöä, mukaan lukien julkishallinnon elintä ja kansainvälistä järjestöä tai luonnollista henkilöä, joka ei ole kyseisten tietojen suhteen rekisteröity, jolla on sovellettavan unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti oikeus myöntää pääsy tiettyihin henkilötietoihin tai muihin kuin henkilötietoihin tai jakaa niitä

⁴ Datan käyttäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on laillinen pääsy tiettyihin henkilötietoihin tai muihin kuin henkilötietoihin ja jolla on oikeus käyttää tällaista dataa kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin, mukaan lukien asetuksen (EU) 2016/679 mukainen oikeus, kun on kyse henkilötiedoista.

palveluntarjoajat auttavat yksilöitä käyttämään asetuksen (EU) 2016/679 mukaisia oikeuksiaan, erityisesti datan käsittelyä koskevan suostumuksen antamista ja peruuttamista, oikeutta saada pääsy omiin tietoihinsa, oikeutta virheellisten henkilötietojen oikaisemiseen, oikeutta tietojen poistamiseen tai "tulla unohdetuksi", oikeutta rajoittaa käsittelyä ja oikeutta siirtää dataa järjestelmästä toiseen, mikä antaa rekisteröidyille mahdollisuuden siirtää henkilötietojaan rekisterinpitäjältä toiselle. Ne voivat tarjota myös eräänlaista henkilötietolompakkoa. Tällaiset henkilötietojen tallennustilat voisivat sisältää perushenkilötietoja, kuten nimi, osoite tai syntymäaika, sekä dynaamista dataa, jota syntyy esimerkiksi verkkopalvelun tai esineiden internetiin liitetyn esineen käytön seurauksena. Niihin voitaisiin tallentaa myös varmennettuja henkilöllisyystietoja, kuten passin numero tai sosiaaliturvatunnus, sekä muita todistuksia kuten ajokortti, tutkintotodistukset tai pankkitilitiedot.

Jos yritykset ja muut yhteisöt tarjoavat useita dataan liittyviä palveluja, tätä asetusta olisi sovellettava ainoastaan toimiin, jotka liittyvät suoraan datan välityspalvelujen tarjoamiseen.

Datan välityspalvelun tarjoajat voivat olla julkisen sektorin elimiä.

Datan välityspalveluita eivät kuitenkaan ole:

- palvelut,
 - joilla saadaan dataa datan haltijoilta ja
 - joilla yhdistellään, rikastetaan tai muunnetaan dataa tarkoituksena tuottaa siihen merkittävää lisäarvoa, ja
 - lisensoidaan tuloksena olevan datan käyttö datan käyttäjille
 - luomatta kaupallista suhdetta datan haltijoiden ja datan käyttäjien välille;
- palvelut, joilla pääasiassa välitetään tekijänoikeudella suojattua sisältöä;
- palvelut,
 - joita käyttää yksinomaan yksi datan haltija mahdollistaakseen hallussaan olevan datan käytön tai
 - joita käyttää usea oikeushenkilö suljetussa ryhmässä, mukaan lukien toimittaja- tai asiakassuhteet taikka sopimusperusteinen yhteistyö, erityisesti sellainen toiminta, jonka päätavoitteena on varmistaa esineiden internetiin liitettyjen esineiden ja laitteiden toiminnot;
- datan välityspalvelut,
 - joita julkisen sektorin elimet tarjoavat ja
 - joilla ei pyritä luomaan kaupallisia suhteita.

Pilvipalvelujen tallentamista, analysointia tai datan jakamisohjelmistoja, verkkoselainten tai selainliittimien tai sähköpostipalvelun tarjoamista ei olisi katsottava asetuksessa tarkoitetuiksi datan välityspalveluiksi edellyttäen, että tällaiset palvelut tarjoavat rekisteröidyille tai datan haltijoille ainoastaan teknisiä välineitä datan jakamiseksi muiden kanssa eikä tällaisten välineiden tarjoamista käytetä kaupallisen suhteen luomiseen datan

haltijoiden ja datan käyttäjien välille eikä niillä tarjota datan välityspalvelujen tarjoajalle mahdollisuutta hankkia tietoja kaupallisten suhteiden luomisesta datan jakamista varten.

Datan jakamispalveluihin eivät myöskään kuuluisi lisäarvodatapalvelut, joilla hankitaan dataa datan haltijoilta, kootaan, rikastetaan tai muunnetaan dataa, ja myönnetään lupia tuloksena olevan datan käyttöön datan käyttäjille luomatta kaupallista suhdetta datan haltijoiden ja datan käyttäjien välille.

Soveltamisalan ulkopuolelle kuuluisivat myös datan välityspalvelut, joita käyttää yksinomaan yksi datan haltija hallussaan olevan datan käytön mahdollistamiseksi tai joita käytetään useiden oikeushenkilöiden kesken suljetussa ryhmässä, mukaan lukien toimittaja- tai asiakassuhteet taikka sopimusperusteinen yhteistyö, erityisesti sellainen toiminta, jonka päätavoitteena on varmistaa esineiden internetiin yhdistettyjen esineiden ja laitteiden toiminnot.

Tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle olisi jätettävä palvelut, joissa keskitytään tekijänoikeudella suojatun sisällön välittämiseen, kuten direktiivin (EU) 2019/790 2 artiklan 6 alakohdassa määritellyt verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 600/2014 (27) 2 artiklan 1 kohdan 35 alakohdassa määritellyjä konsolidoitujen kauppatietojen tarjoajia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366 (28) 4 artiklan 19 kohdassa määritellyjä tilitietopalvelun tarjoajia ei myöskään olisi katsottava tässä asetuksessa tarkoitetuiksi datan välityspalvelujen tarjoajiksi.

Muita palveluja, joiden tarkoituksena ei ole luoda kaupallisia suhteita, kuten tietovarastoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa tieteellisen tutkimustiedon uudelleenkäyttö avoimen saatavuuden periaatteiden mukaisesti, ei olisi katsottava tässä asetuksessa tarkoitetuiksi datan välityspalveluiksi.

Asetusta ei olisi sovellettava palveluihin, jotka julkisen sektorin elin tarjoaa helpottamaan joko eri julkisen sektorin elinten hallussa olevan suojatun datan tai muun datan uudelleenkäyttöä tämän asetuksen mukaisesti edellyttäen, että kyseisten palvelujen tarkoituksena ei ole luoda kaupallisia suhteita.

Asetuksessa säänneltyjen data-altruismipohjaisten organisaatioiden ei olisi katsottava tarjoavan datan välityspalveluja edellyttäen, että kyseiset palvelut eivät luo kaupallisia yhteyksiä yhtäältä mahdollisten datan käyttäjien ja toisaalta rekisteröityjen ja datan haltijoiden, jotka asettavat dataa saataville altruistiselta pohjalta, välille.

Dataosuuskunta (3 artikla)

Dataosuuskuntien palveluilla tarkoitetaan datan välityspalveluja, joita tarjoaa sellaisten rekisteröityjen, yhden henkilön yritysten tai pk-yritysten muodostama organisaatio, jotka ovat kyseisen organisaation jäseniä. Organisaation päätavoitteina on antaa jäsenilleen tukea niiden tiettyä dataa koskevien oikeuksien käytössä, mukaan lukien tietoon perustuvien valintojen tekeminen ennen suostumuksen antamista datan käsittelyyn, näkemysten vaihtaminen datan käsittelyn tarkoituksista ja edellytyksistä, jotka parhaiten edustaisivat sen jäsenten etuja niitä koskevan datan osalta, sekä neuvotella datan käsittelyn ehdoista organisaation jäsenten puolesta ennen luvan antamista muiden kuin henkilötietojen käsittelyyn tai ennen suostumuksen antamista henkilötietojen käsittelyyn.

Data-altruismipohjainen organisaatio

Data-altruismipohjaista organisaatiota ei ole suoraan määritelty asetuksessa. Organisaation tavoite on ymmärrettävissä siten, että se tarjoaa väylän data-altruismiin toteuttamiseen (vrt. 18 artiklan vaatimukset tunnistetulle data-altruismipohjaiselle organisaatiolle).

Data-altruismilla tarkoitetaan sellaista datan jakamista, joka perustuu rekisteröidyn pyyteettömästi antamaan suostumukseen käsitellä itseään koskevia henkilötietoja, tai muiden datan haltijoiden lupaa sallia muiden kuin henkilötietojensa käyttö pyrkimättä saamaan tai saamatta palkkiota, joka ylittää kyseisen datan saataville asettamisesta aiheutuviin kustannuksiin liittyvän korvauksen, tarvittaessa kansallisessa lainsäädännössä säädettyihin yleisen edun mukaisiin tarkoituksiin, kuten terveydenhuollon, ilmastonmuutoksen torjunnan, liikkuvuuden parantamisen, virallisten tilastojen kehittämisen, tuottamisen ja jakelun helpottamisen, julkisten palvelujen tarjonnan kehittämisen ja julkisen päätöksenteon tarkoituksiin tai yleisen edun mukaisiin tieteellisiin tutkimustarkoituksiin.